

Asia: VN/24182/2023

Eläinsuojelurikosten rangaistukset ja eläintenpitokielto - Arviomuistio

Näkemyksenne eläintenpitokiellon käytön lisäämisestä ja kiellon keston pidentämisestä?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Pidän perusteltuna, että perusmuotoiseen eläinsuojelurikokseen (RL 17:14) tuomittu henkilö oletusarvoisesti määrättäisiin myös eläintenpitokieltoon. Tällöin on kuitenkin tärkeää sisällyttää lakiin myös poikkeamismahdollisuus (eli tuomioistuin voisi jättää kiellon määräämättä, jos siihen olisi erityisen painavia syitä).

Kuten arviomuistiossa on todettu, eläintenpitokiellossa on kyse turvaamistoimesta. Niinpä pitäisin perusteltuna sitä, että myös törkeän eläinsuojelurikoksen kohdalla säilytettäisiin eläintenpitokieltoon määräämistä koskeva poikkeamismahdollisuus (eli tuomioistuin voisi jättää kiellon määräämättä, jos siihen olisi erityisen painavia syitä). Perustelen tätä törkeän eläinsuojelurikoksen tunnusmerkistötekijöillä, jotka tyypillisesti soveltuvat tilanteisiin, joissa tekijä ammatillisesti operoi eläinten kanssa. Teon kohteena voi olla esimerkiksi suuri määrä tuotantoeläimiä tai teolla voidaan tavoitella huomattavaa taloudellista hyötyä, jotka molemmat ovat kvalifiointikriteereitä. Teot voivat olla hyvinkin moitittavia, mutta nimenomana ammatillisessa toiminnassa niille voinee löytyä useita selittäviä tekijöitä. Poikkeamismahdollisuus mahdollistaisi sen, että tuomioistuin voisi tarvittaessa huomioida rikosta selittävät syyt ja arvioida, onko eläinpitokielto perusteltu esimerkiksi siitä näkökulmasta, että kieltoon määrääminen voi viedä tekijältä samalla mahdollisuuden harjoittaa ammattiaan.

Toinen kysymys on se, että nykyinen törkeä eläinsuojelurikos (RL 17:14 a) ei ehkä parhaalla mahdollisella tavoite tekoja, jotka kohdistuvat erilaisiin lemmikkieläimiin. Jossakin vaiheessa voisikin olla perusteltua pohtia myös törkeän eläinsuojelurikoksen kvalifiointikriteereiden uudistamista.

Koska eläintenpitokiellossa on kyse nimenomaan turvaamistoimesta, jatkovalmistelussa olisi perusteltua pohtia tarkemmin mahdollisuutta saattaa eläintenpitokielto uudelleen arvioitavaksi.

Arviomuistiossa on katsottu, että tällaisesta menettelystä voisi syntyä lisäkustannuksia. Samalla on kuitenkin selvää, että pitkä ja mahdollisesti myös pysyvät yksilöön kohdistuvat turvaamistoimet voivat olla hankalia, jos niiden perusteltavuutta ei ole olosuhteiden olennaisesti muututtua mahdollista uudelleen arvioittaa.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon rikkomisesta säädetyn rangaistusasteikon muuttamisesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Pidän perusteltuna, että eläintenpitokiellon rikkomiseen sisällytetään vankeusuhka. Myös ehdotettu asteikko sakosta kuuteen kuukauteen vankeutta vaikuttaa perustellulta. Sen sijaan suhtaudun kriittisesti siihen, että arviomuistiossa ehdotettua rangaistusasteikon muutosta perustellaan pakkokeinolähtöisesti – eli käytännössä sillä, että pohdittu rangaistusasteikko mahdollistaisi kotietsinnän toimittamisen tilanteissa, joissa epäillään eläintenpitokiellon rikkomista. Yleisesti ottaen väite pitänee sinänsä paikkansa (eli kotietsintämahdollisuudella voisi olla positiivinen vaikutus eläintenpitokiellon rikkomisen valvontaan), mutta lähtökohtaisesti pakkokeinovaltuuksilla ei pidä alkaa perustella rikoslain säätämisen hyväksyttävyyttä. Se on vaarallinen tie.

Edellä mainituille toimenpiteille mahdolliset vaihtoehtoiset keinot?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muita huomioita

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Arviomuistio on hyvin laadittu ja siinä on perusteltu erinomaisesti esimerkiksi se, miksi olisi ongelmallista pistemäisesti kiristää rangaistuksia eläinsuojelurikoksista. Pienenä huomiona kuitenkin se, että muutosten tarvetta perusteellaan hiukan hahmottomasti viittaamalla eettisiin näkökulmiin ja etenkin siihen, että ”– yhteiskunta on alkanut ottaa eläinsuojeluasiat entistä vakavammin ja kun eläinten hyvä hyvinvointi koetaan entistä tärkeämmäksi” (esimerkiksi arviomuistion sivut 38, 71 ja 75). Väite pitänee osin paikkansa, mutta sen uskottavuus voisi jatkovalmistelussa edellyttää sitä, että tarkastelussa tehtäisiin selvempi ero tuotantoeläimiin ja erilaisiin kotieläimiin (lemmikkieläimiin). Molempia täytyy suojella perusteettomalta kärsimykseltä, mutta mahdolliset yleisemmät asennemuutokset liittynevät enemmän kotieläimiin ja niiden hyvinvointiin. Sen sijaan nykyisen kaltaisen eläinten tehotuotannonhan voitaneen väittää kertovan myös siitä, että eläimiin suhtaudutaan nykyisin hyvinkin kylmästi – ja erilaiset eläinten hyvinvointiin liittyvät toimenpiteet (jotka sinänsä ovat toki kannatettavia) ovat lähinnä tehotuotantoa legitimoivia toimenpiteitä. Turkistarhaus on OK, kunhan häkkiolosuhteet ovat asianmukaiset, broileriteollisuus on OK, kunhan tuotannossa minimoidaan eläinten kärsimys ja niin edelleen.

Jatkovalmistelussa pohdittujen muutosten tarvetta voitaisiinkin pyrkiä perustelemaan avoimemmin sillä, että ehdotettujen muutosten keskeisenä tarkoituksena on estää erilaisten kotieläinten joutuminen kaltoinkohdeksi. Tai ainakin itselleni syntyi arviomuiston perusteella vaikutelma, että siinä ehdotetut muutokset on laadittu ensisijaisesti siitä näkökulmasta, kuinka voitaisiin vahvistaa erilaisten kotieläinten suojaa. Kotieläimistä puhuttaessa on myös helpompaa oikeuttaa pidemmät eläintenpitokiellot, koska tällaisessa tekokontekstissa esimerkiksi ammatinharjoittamiseen liittyvät argumentit ovat merkityksettömiä.

Tatu Hyttinen
Turun yliopisto